

PROF. DR. BRONISŁAW HALICKI

(1902 — 1962)

Dnia 26 marca 1962 r. zmarł w wieku 60 lat prof. dr Bronisław Halicki, jeden z najbardziej aktywnych geologów, obdarzony wielką pasją badawczą i szerokością zainteresowań naukowych. Obok wybitnych zdolności naukowych przejawiał niepospolite walory dydaktyczne, które jednały mu szerokie rzesze młodych pracowników, wprowadzanych przez Niego na szlaki geologiczne.

Bronisław Halicki urodzony w 1902 r. w Moskwie, po ukończeniu szkoły średniej studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i tam w roku 1926 uzyskał stopień doktora geografii. Po paroletnim okresie pracy w Państwowym Instytucie Geologicznym przeszedł na Uniwersytet Wileński, gdzie jako adiunkt pracował do wojny, uzyskawszy w roku 1936 na Uniwersytecie Jagiellońskim *veniam legendi* z geologii. W czasie wojny był zatrudniony w Litewskim Urzędzie Geologicznym. Po wojnie przeszedł do pracy w Muzeum Ziemi, jako kierownik Zakładu Czwartorzędu i Geomorfologii, a od roku 1953 objął stanowisko profesora i kierownika Zakładu Geologii Polski i Świata na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego i na tym stanowisku jako profesor zwyczajny pozostał aż do śmierci.

Przed kilku laty zapadł prof. dr Bronisław Halicki ciężko na zdrowiu i w wyniku choroby doznał bardzo poważnego upośledzenia wzroku. Pomimo tego ciężkiego kalectwa nie ustawał w pracy, nie zerwał kontaktu z nauką, brał zawsze żywy udział w pracach wydziału i szczególną troską otaczał swych uczniów. Podziwialiśmy niezwykły hart ducha i wielką żywotność umysłową, jaką okazywał do ostatnich dni swoich.

Prof. dr Bronisław Halicki odznaczał się dużą odwagą cywilną i niezależnością sądów, które wypowiadał żywo i z temperamentem. Występował nieraz w obronie słabszych i krzywdzonych, nie bacząc, jakie to dla niego pociągnie konsekwencje.

Ze zmarłym łączyły mnie więzy serdecznej i długotrwałej przyjaźni, zadzierzgnięte jeszcze wówczas, gdy Halicki jako młody człowiek pracował w Tatrach nad zagadnieniami zlodowacenia. Wspólne wędrówki na ich szlakach, umiłowanie przyrody tatrzańskiej, na której uroki prof. Halicki był szczególnie wrażliwy, głęboko zapadły nam w serce. Więzy te zacieśniły się jeszcze silniej, gdy w roku 1937 objąłem katedrę geologii w Wilnie, przy której Halicki był adiunktem. Znalazłem w nim najbardziej oddanego sprawom nauki i młodzieży współpracownika, któremu Zakład Geologii wiele zawdzięczał. Rozbudowana wspaniale wymiana wydawnictw z zagranicą sprawiała, że Zakład był stale zasiłany przez wiele najbardziej cennych czasopism, co wydatnie ułatwiało pracę. W czasie licznych wycieczek prof. Halicki pokazywał mi cuda geologii wileńskiej, które tak jasno zapisały się w dolinie Wilii, czy Wileńki. Pamiętam wycieczki, które prof. Halicki urządzał czy to dla studentów Zakładu, czy dla Koła Przyrodników, na których w pełni jaśniał jego niezwykły talent prostego i popularnego przedstawiania trudnych nieraz problemów morfologii wileńskiej. Prof. Halicki miał niezwykły dar wdrażania młodzieży w metodykę badań naukowych. Rozwijał zmysł obserwacji, uczył formułowania wniosków, rozwijał krytycyzm. Stąd też wycieczki te ściągaly liczne rzesze młodzieży nie tylko geologów czy geografów, ale także i z innych dyscyplin. Żywo stoją mi w pamięci, mimo że od tego czasu tyle minęło lat i tyle przeszło burz, te wycieczki prowadzone w strojną wiosennym kwieciem dolinę Wileńki.

Działalność naukowa prof. dra Bronisława Halickiego objęła bardzo szeroki wachlarz zagadnień od geomorfologii poprzez stratyografię i paleogeografię mezozoiku i czwartorzędu do problematyki geologii regionalnej tektonicznej i dynamicznej. Główną jednak dziedziną jego zainteresowań była problematyka plejstocenu. Z tego zakresu pochodzi gruntowna i jeszcze w pełni aktualna praca poświęcona zlodowaceniom północnych stoków Tatr. W pracy tej, opartej na rozległych studiach terenowych, ustala autor przebieg zlodowacenia tatrzańskiego i zasięgi poszczególnych zlodowaceń dowodząc, że Tatry uległy trzykrotnemu zlodowaceniom. Z zagadnieniami geomorfologii Tatr wiąże się inna, nieduża, ale ciekawa praca tp.: „Parę uwag o rozwoju dolin tatrzańskich”, w której autor dochodzi do wniosku, że asymetria ich dolin wywołana jest różnicami przebiegu procesu regelacji w okresach lodowych i międzylodowych.

W czasie swej pracy na Uniwersytecie Wileńskim rozwinął prof. Halicki niezwykle owocną działalność naukową. Z tego okresu pochodzi ciekawe studium w sprawie przebiegu Uralidów w Polsce i krajach przyległych, w którym autor w oparciu o znajomość materiałów wiertniczych tak polskich, jak i obcych śledzi na wschodnich rubieżach Polski w jej dawnych granicach przebieg pasma górskiego Scytydów. I choć badania obecne wykazały, że charakter tego elementu wygląda inaczej, to jednak praca ta uwzględniająca wszystkie znane wówczas fakty odegrała dużą rolę i spotkała się z żywym echem tak w kraju, jak i za granicą. Z okresu wileńskiego pochodzi jeszcze kilka prac dotyczących się budowy podłoża Polski północno-wschodniej. W jednej z nich stwierdza autor rzecz niezwykle ważną, a mianowicie, że w podłożu Wilna, bezpośrednio pod

kredą leżą utwory dewońskie. Należy tu również ciekawe studium o kredzie podłoża Polski północno-wschodniej, w której autor w oparciu o analizę dostępnych wówczas wierceń przedstawił ciekawy obraz zmian paleogeograficznych, zachodzących w górnej kredzie na obszarze Polski północno-wschodniej.

W okresie wojennym pracował prof. Halicki zrazu w Litewskim Komitecie Energetycznym, a potem w Litewskim Urzędzie Geologicznym. W okresie tym przygotował szereg opracowań i dokumentacji geologicznych dla celów hydroenergetycznych. Nie znalazły one niestety wyrazu w publikacjach, ale przyniosły niezwykle cenne dane dla poznania geologii Wilii i Niemna. Jedynie częściowo zostały one wyzyskane w publikacjach autora, odnoszących się do czwartorzędu Litwy.

W okresie powojennym zainteresowania naukowe prof. B. Halickiego skierowały się głównie ku zagadnieniom czwartorzędu. Podstawą tych prac stały się w głównej mierze studia autora na obszarze Litwy, przeprowadzone w czasie wojny. Badania te rozszerzone później na różne obszary Polski stały się punktem wyjścia dla rozważań mających za temat stratygrafię plejstocenu nie tylko Polski, ale i terenów sąsiednich. Pracą o takim charakterze jest rozprawa „Z zagadnień stratygrafii plejstocenu na Niżu Europejskim”. W pracy tej opartej na analizie bardzo obszernego materiału tak polskiego, jak i obcego autor dochodzi do ustalenia pewnego ogólnego schematu stratygrafii plejstocenu, w którym wyróżnia sześć zlodowaceń. Interesującą rzeczą w tej pracy jest próba synchronizacji poszczególnych interglacjałów na podstawie ich wartości paleobotanicznej. Praca ta spotykała się z dużym oddźwiękiem tak w kraju, jak i za granicą.

Do najważniejszych prac z zakresu studiów nad plejstocenem należy rozprawa pt.: „Podstawowe profile czwartorzędu w dorzeczu Niemna”. W pracy tej opartej na bardzo gruntownej analizie całego szeregu profilów bądź to już uprzednio opisanych, bądź też w przeważnej części przez autora odkrytych przedstawia autor swoje poglądy na temat stratygrafii plejstocenu północno-europejskiego. W pracy tej poddał autor rewizji szereg dawniejszych profilów w oparciu o prace szurfowe, które pozwoliły na zasadniczą korekturę dawniejszych poglądów. Należy tu między innymi wielokrotnie opisywany profil Bohatyrowicz i Żydowszczyzny pod Grodnem. Autor przeprowadził w pracy bardzo szczegółową analizę profilów stratygraficznych, w których wyróżnił po raz pierwszy cały szereg bardzo ważnych jednostek. Pozwoliło to autorowi na ustalenie na badanym terenie sześciu poziomów glacialnych. Do wniosku tego dochodzi autor również na podstawie porównania znanych z tego obszaru interglacjałów z interglacjałami na obszarze Polski i terenów przyległych. Praca ta ma dużą wartość nie tylko ze względu na osiągnięte wyniki, ale w dużym stopniu również ze względów metodologicznych.

Z pracą tą związana jest tematycznie rozprawa pt.: „Z plejstocenkiej historii Bałtyku”, w której autor dochodzi do przekonania, że nieślusne są poglądy F. Woldstedta, który wiąże razem utwory eemskie i utwory Skaerumhede, które według Br. Halickiego reprezentują odrębny interglacjał. Wobec tego ilość zlodowaceń musi być większa niż przyjmowana przez Woldstedta.

Synteza poglądów autora na zagadnienie zlodowacenia Tatr i terenów przyległych oraz Karpat jest interesujący artykuł umieszczony w „Regionalnej Geologii Polski”. W artykule tym autor omawia morfologię glacialną Tatr oraz występujące na przedpołu poziomy fluwioglacjalne i ta-

rasowe. Autor poddaje krytycznej analizie zlodowacenie Karpat, Niżnych Tatr itd. W końcowych rozdziałach omawia autor działalność ruchów pionowych, wietrzenie, denudację peryglacialną itd.

Do zagadnień stratygrafii plejstocenu nawiązuje ostatnio opublikowana praca z tego zakresu pt.: „Interglacjały Suwalszczyzny i terenów sąsiednich”, w której analizę paleobotaniczną przeprowadziła Zofia B o r ó w k o - D ł u ż a k o w a. W pracy tej autor podejmuje ponownie dyskusję na temat ilości zlodowaceń obszaru północno-europejskiego w oparciu o analizę opisanych przez siebie uprzednio jak i nowo zbadanych profilów, jak i ich analizę paleobotaniczną. Autor wykazuje, że identyfikacja poszczególnych interglacjalów oparta jedynie na kryteriach paleobotanicznych jest niesłuszna w wielu wypadkach, gdyż przeczy temu ich położenie geologiczne. W rezultacie swych rozważań opartych na analizie własnych materiałów jak i materiałów innych autorów autor wyróżnia następujące glacjały: 1. najstarszy, 2. południowo-polski, 3. krakowski, 4. środkowo-polski (za stadium Warty?), 5. północno-polski?, 6. bałtycki, rozdzielone interglacjalami — tegeleńskim, kromerskim, mazowieckim „przedostatnimi interglacjalami” znad Niemna i Jutlandii, i eemskim.

Synteza poglądów autora na temat stratygrafii czwartorzędu Niżu północno-polskiego jest obszerne studium złożone do druku w Regionalnej geologii Polski, t. VI. Niż. Zagadnienia te były przedmiotem referatu autora na Międzynarodowym Kongresie INQUA.

Prof. B. Halickiego interesowały żywo zagadnienia przebiegu zlodowaceń na tle anomalii grawimetrycznych. W pracy napisanej wspólnie z prof. T. Olczakiem autorzy wykazują, że obszary o anomaliach grawimetrycznych dodatnich hamowały ruch lądolodu, gdy obszary depresji grawimetrycznych jak gdyby ułatwiały posuwanie się lądolodu.

Jakkolwiek zagadnienia plejstocenu stanowiły główny przedmiot zainteresowań prof. B. Halickiego, to ostatnio pod koniec swego życia coraz częściej wracał ku Tatom i Podhalu. W ciekawym studium o przebiegu jednostek reglowych autor śledzi zachowanie się mas synklijalnych Czerwonej Przełęczy, które na elewacjach się rozszerzają, a zwężają na depresjach, zgodnie z charakterem tektonicznym tej jednostki. Autor wypowiada interesujące poglądy na temat tektogenezy mas reglowych widząc w nich dowody spływów grawitacyjnych.

Ostatnie lata poświęcił prof. B. Halicki głównie Podhalu, które razem z Tatrami urzekło go od pierwszych lat Jego młodości. Wprowadził na ten teren grono swoich uczniów, którzy opracowali stratygrafię, tektonikę i sedymentologię fliszu podhalańskiego. Rezultatem tych prac jest ciekawe studium o osuwiskach podmorskich fliszu podhalańskiego, w którym opisane zostały liczne nowe stanowiska tych interesujących zjawisk oraz pomieszczone ciekawe uwagi na temat sedymentacji fliszu podhalańskiego oraz kierunku transportu, który zmieniał się w ciągu sedymentacji fliszu. W wyniku tych badań powstała ciekawa próba oparcia stratygrafii fliszu podhalańskiego na podstawach geochemicznych, a mianowicie na obecności konkrecji dolomitowych w dolnych poziomach, co stało się podstawą podziału fliszu na dwa ogniwa, a mianowicie warstwy podhalańskie dolne i górne.

Ostatnią pracą poświęconą geologii Podhala¹ było studium o jego tektonice. Niestety nie doczekał ukazania się jej drukiem.

¹ Recz. Pol. Tow. Geol. 33, z. 1 — 3, 1963.

Prof. Halicki wykazywał wybitne zdolności popularyzatorskie. Napisana pod jego redakcją i przy jego współpracy — praca pt.: „Ostatni milion lat na ziemiach naszych” pociąga oryginalnością i wdziękiem ujęcia niełatwego tematu, jakim było przedstawienie zmian, które zegrały się na naszych ziemiach od schyłku pliocenu po dzień dzisiejszy. Inna książeczka pt.: „Rzeźbiarze krajobrazu” pokazuje w sposób bardzo sugestywny działanie sił, które rzeźbią oblicze naszej Ziemi. Obie książki stoją godnie obok najlepszych osiągnięć tego typu na polu popularyzacji nauk geologicznych.

Prof. Halicki był doskonałym prelegentem. Jego wykłady opracowane niezwykle sumiennie, uwzględniające najnowsze osiągnięcia tak polskie, jak i zagraniczne jednały mu liczne rzesze studentów i cieszyły się zasłużoną popularnością. Żałować należy, że nie znalazły one swojego wyrazu w publikacji.

Umiłowaną krainą prof. Halickiego były Tatry i Podhale. Gdyśmy w czasie ciężkiej nocy okupacyjnej w Wilnie snuli nasze wspomnienia o Tatrach, mówił, że na kolanach pójdziemy w Tatry. I zaraz po wojnie wrócił w swoje ukochane Tatry i na Podhale. Ostatnia jego praca oddana do druku pośmiertnie dotyczy tektoniki Podhala.

Odszedł od nas w pełni sił twórczych zostawiając głęboki żal wśród przyjaciół i znajomych, i szerokich rzesz młodzieży dla której był najlepszym nauczycielem i opiekunem.

E. Passendorfer

SPIS PRAC. PROF. DRA BRONISŁAWA HALICKIEGO

PUBLICATIONS DE PROF. DR. BRONISŁAW HALICKI

1925. Kilka nowych spostrzeżeń glaciologicznych i morfologicznych na obszarze Podhala. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 2, Kraków.
1926. Kilka uwag o morfologii Podhala. *Spraw. nauk. Koła Geogr. UJ* 2, Kraków.
1928. Metody badań utworów lodowcowych w Skandynawii. *Przyr. i Techn.* 7, Lwów.
1928. Współczesny stan wiadomości o dyluwialnem zlodowaceniu Europy. *Czas. geogr.* 6, Lwów.
1929. Prace geologiczne dotyczące woj. łódzkiego. *Czas. przyr.* 3, Łódź.
1929. Mróz jako czynnik rzeźbotwórczy. *Przyr. i Techn.* 8, Lwów, p. 68 — 76.
1930. Geologia powiatu sochaczewskiego. *Mat. monogr. Woj. warsz.* 1, Warszawa.
1930. Technika obróbki narzędzi krzemienych. *Czas. przyr.* 4, Łódź.
1930. Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w roku 1929 w okolicy Puław i na północnym przedpołu Tatr. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 26, Warszawa.
1930. Torfy i torfoznawstwo. *Przyr. i Techn.* 2 Lwów.
1930. Dyluwialne zlodowacenie północnych stoków Tatr. *Spraw. Państw. Inst. Geol.* 5, Warszawa.
1931. Sprawozdanie z badań wykonanych w roku 1930.
- Rejestracja torfowisk w obrębie ark. Radom, Zwolen, Iłża i Solec.
  - Rejestracja otworów świdrowych w woj. pn.-wschodnich.
  - Materiały do stratygrafii czwartorzędu na Mazowszu.
  - Dolina Dunajca i Tatry. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 30, Warszawa.
1932. Zagadnienie zmian klimatycznych w dziejach Ziemi. *Przyr. i Techn.* 11, Lwów.
1932. Parę uwag o rozwoju dolin tatrzańskich. *Spraw. Państw. Inst. Geol.* 7, Warszawa.

1932. Sprawozdanie z rejestracji torfowisk prowadzonej w roku 1931 w woj. lubelskim i kieleckim. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* nr 32, Warszawa.
1932. Sprawozdanie z rejestracji otworów świdrowych i badań geologicznych wykonanych w roku 1931 w woj. pn.-wschodnich. *Ibidem*, nr. 35.
1932. Sur un essai de l'application de la méthode géochronologique en Pologne. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 8, 2, Kraków.
1932. L'état actuel de notre connaissance du Quaternaire en Pologne. Assoc. pour l'Etude du Quaternaire Européen. *Transactions* 1, Leningrad.
1932. (wspólnie z Lilpopem) Czwartorzędowe trawertyny w Gliczawie na Podhalu. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* nr 34, Warszawa.
1933. Sprawozdanie z badań przeprowadzonych w okolicy Koronowa w związku z projektem budowy tamy na Brdzie. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 36, Warszawa.
1933. Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w r. 1932 na terenie woj. nowogródzkiego i wileńskiego. *Ibidem*.
1933. O faunie sekwańskiej z pn. Polesia. *Ibidem*.
1933. Iły wstęgowe w Plecewicach nad Bzurą. *Zabyt. Przym. nieożyw.* 2, Warszawa.
1933. Sferosyteryty w dolinie Hłabówki na Podhalu. *Ibidem*.
1934. Seria mezozoiczna pn. Polesia. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 39, Warszawa.
1934. Wycieczka do Litwy i budowa podłoża Wileńszczyzny zach. *Ibidem*.
1934. (wspólnie z B. Rydzewskim) O ogólnych wynikach wiercenia w Druskienikach. *Ibidem*.
1934. W sprawie przebiegu Uralidów w Polsce i krajach przyległych *Pr. Zakł. Geol. I Geogr.* USB 15, Wilno, p. 1—10.
1934. (wspólnie z L. Sawickim) Less nowogródzki. Zbiór prac poświęconych E. Romerowi, Lwów.
1935. O zasięgu zlodowacenia bałtyckiego w Polsce pn.-wsch. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 41, Warszawa.
1935. (wspólnie z L. Sawickim) Sprawozdania z badań przeprowadzonych w r. 1943 nad stratygrafią czwartorzędu w dolinie środ. Niemna. *Posiedz. nauk. Państw. Inst. Geol.* 41, Warszawa.
1935. Mapa podłoża poddyluwialnego Polski pn.-wsch. *Ibidem* nr 42.
1935. Sprawozdanie z badań geologicznych wykonanych w roku 1935. *Ibidem* nr 43.
1935. Materiały do znajomości budowy podłoża Polski pn.-wschod. Cz. 1. Sekwan i cenoman pn. Polesia. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 11, Kraków², p. 26 — 75.
1936. Ewolucja i rewolucja w dziejach Ziemi. *Przym. i Techn.* 6, Lwów.
- 1936 (wspólnie z J. Urbańskim) Dwa profile czwartorzędu koło Komaryszek nad Straczanką. *Pr. Zakł. Geol. i Geogr.* nr 26, Wilno, p. 1—18.
1937. (wspólnie z L. Sawickim) Sprawozdanie z badań nad stratygrafią czwartorzędu w dolinie środ. Niemna. *Posiedz. Państw. Inst. Geol.* nr 48, Warszawa.
1937. Carte du Quaternaire de la Pologne. *Verh. III. Intern. Quater. Konfer. (Wien)*.
1938. Podłoże Wilna. *Pr. Zakł. Geol. USB.N. Ser.* nr 5, Wilno, p. 1 — 36.
1938. Trzecia polska wyprawa na Spitsbergen. *Wiad. Muzeum Ziemi* 4, Wilno, p. 1 — 4.
1939. Zlepieniec narzutowy ze Skanii w dyluwium okolic Nowogródka. *Pr. Zakł. Geol. USB.N. Ser.* nr 10, Wilno p. 1 — 11.
1939. Sprawozdanie z badań wykonanych w roku 1937. *Spraw. Komis. Fizjogr. PAU* 72, Kraków.
1939. Materiały do znajomości budowy podłoża Polski pn.-wsch. Cz. 3. Kreda. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 15, Kraków.
1946. Problem stratygrafii czwartorzędu Polski. *Starunia* nr 21, Kraków (streszczenie referatu).

1946. Projekt Nadmorskiego Parku Narodowego. *Wiad. Muzeum Ziemi*. 3, Warszawa.
1947. Koncepcja i autosugestia w pracy naukowo-badawczej. *Nauka pol.* 25, Warszawa.
1947. O żwirach „antropogenicznych” w Karpatach. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 17, Kraków, p. 62 — 81.
1947. O właściwej roli kwarcytów w środowiskach przedpola Tatr. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 17, Kraków, p. 89 — 99.
1948. Wspomnienie o prof. Limanowskim. *Prz. geogr.* 21, Warszawa.
- 1948 (wspólnie z A. Halicką) La stratigraphie du Quaternaire dans le bassin du Niemen. *Wiad. Muzeum Ziemi*. 4, Warszawa, p. 77 — 111.
1949. Charakterystyka florystyczna dorzecza Niemna. *Wiad. Muzeum Ziemi* 4, Warszawa, p. 241 — 246.
1949. Geologia ziem polskich. Cz. 1 i 2, *Wszechnica Radiowa*, Warszawa.
1950. Z zagadnień plejstocenu na Niżu Europejskim. *Acta geol. pol.* 1, Warszawa.
1950. Korelacja eemu znad dolnej Wisły z eemem duńsko-holenderskim. *Spraw. TNW. Wydz. III*, p. 124 — 125.
1950. (wspólnie z Kulczyckim) Znaleźisko mamuta w Pieninach. *Acta geol. pol.* 1, Warszawa, p. 330 — 334.
1951. Pozycja stratygraficzna osadów eemskich nad dolną Wisłą. *Rocz. Pol. Tow. Geol.* 20, Kraków, p. 313 — 316.
1951. Rozwój geomorfologii w Polsce. *Wiad. Muzeum Ziemi*, 5, Warszawa, p. 323 — 327.
1951. Czwartorzęd Karpat. *Reg. Geol.* 1. Pol. Tow. Geol., Kraków.
1951. Podstawowe profile czwartorzędu w dorzeczu Niemna. Cz. 1. *Acta geol. pol.* 2, Warszawa, p. 5 — 101.
1952. Z plejstoceńskiej historii Bałtyku. *Acta geol. pol.* 2, Warszawa, p. 595 — 615.
1952. Rola lodu gruntowego w kształtowaniu plejstoceńskich form peryglacjalnych. *Acta geol. pol.* 2, Warszawa, p. 616 — 617.
1952. Datowanie zjawisk geologicznych radiowęglem. *Wiad. Muzeum Ziemi*. 6, Warszawa.
1953. O geomorfologicznej metodzie wykrywania organogenicznych osadów interglacjalnych i jej konsekwencjach. *Acta geol. pol.* 1, Warszawa, p. 147 — 152.
1953. Zlodowacenia czwartorzędowe i anomalie grawimetryczne na Niżu Europejskim. *Acta geol. pol.* 3, Warszawa, p. 153 — 159.
1954. (wspólnie z T. Olczakiem) Les glaciations quaternaires et les anomalies de la pesanteur sur la Plaine Européenne. Contribution de la géophysique à la géologie C. 19. *Congr. Géol. Intern. Alger*.
1954. Terminy z zakresu problematyki peryglacjalnej. *Biul. perygl.* nr 1, Łódź, p. 49 — 51.
1955. O przebiegu jednostek reglowych w dorzeczu Suchej Wody w Tatrach. *Acta geol. pol.* 5, 1, Warszawa, p. 81 — 97.
1955. Ostatni milion lat na ziemiach polskich (współautorstwo i redakcja). Wiedza Pow., Warszawa.
1955. Znaczenie procesów peryglacjalnych dla studiów nad morfogenezą Karpat. *Biul. perygl.* nr 2, Łódź, p. 5 — 14.
1957. Rzeźbiarze krajobrazu. Wiedza Powszechna, Warszawa.
1957. Soliflukcja w Karpatach. *Biul. perygl.* nr 5, Łódź, p. 89 — 90.
1957. La stratigraphie du Pléistocène inférieur en Pologne. Résumé des comp. du V Congrès intern. de l'INQUA. Madrit-Barcelone.
1957. Les principes de la division du Pléistocène et sa nomenclature stratigraphique en Pologne. *Tamże*: in extenso ukaże się w pracach Kongresu INQUA.
1957. (wspólnie z J. Brodniewiczową) La stratigraphie du Pléistocène supérieur dans la région peribaltique méridionale. *Jw.*

1957. (wspólnie z Z. Borówko-Dłużakową) Interglacjały Suwalszczyzny i terenów sąsiednich. *Acta geol. pol.* 7/4, p. 361 — 397.
1958. (wspólnie z K. Grzybek) Osuwiska podmorskie we fliszu podhalańskim. *Acta geol. pol.* 8/3, p. 411 — 444.
1958. Stratygrafia czwartorzędu Nizy Polskiego. 4. *Reg. Geol. Pol.* (oddano do druku).
1960. O różnej genezie strukturalnych deformacji osadów w środowisku hydroplastycznym. *Biul. perygl.* nr 7, Łódź.
1960. Struktury kutego srebra na lodowinach w English Bay (West Spitsbergen). *Acta geophys. pol.* 7, nr 3/4.
1960. Zagadnienie interstadiału mazurskiego. Zbiór prac i komunik. IGMZ nr 1, Warszawa.
1960. Bezpośrednie dowody istnienia najstarszego zlodowacenia skandynawskiego na Pojezierzu Bałtyckim. *Ibidem.*
1960. Nowe opracowania geologiczne Podhala. *Biul. Inst. Geol.* nr 149, Warszawa.
1961. Z badań nad fliszem podhalańskim i magurskim na Podhalu. *Acta geol. pol.* 11, nr 4, Warszawa.
1961. Les principes de la division du Pléistocène et sa nomenclature stratigraphique en Pologne. *Bull. Acad. Pol. Sc. Ser. sc. geol. et geogr.* 9, nr 3, Warszawa.
1961. (wspólnie z J. Brodniewiczową) La stratigraphie du Pléistocène supérieur dans la région peribaltique méridionale. *Ibidem.*
1963. Tektonika Podhala. *Rocz. Pol. Tow. Geol.*, 33, z. 3, Kraków.

RÉSUMÉ

Le 26 mars 1962 la mort a enlevé le Professeur Docteur Bronisław Halicki, âgé de 60 ans, un des plus actifs géologues polonais, investigateur passionné et doué de larges qualifications scientifiques.

Né en 1902 à Moscou, Bronisław Halicki a accompli ses écoles secondaires pour continuer les études supérieures à l'Université des Jagellons à Cracovie, où il a gagné son doctorat de la géographie.

Après avoir travaillé plusieurs années dans l'Institut Géologique à Varsovie, il a passé en caractère d'adjoint à l'Université de Wilno en y développant une activité scientifique bien fructueuse, ensuite il a reçu en 1936 *veniam legendi* de la géologie à l'Université des Jagellons à Cracovie. Pendant la guerre il travaillait dans le Service Géologique de Wilno et, la guerre finie, fut nommé Directeur du Laboratoire du Quaternaire et de la Géomorphologie dans l'Institut de Muzeum Ziemi à Varsovie. En 1935 il accepta le poste de professeur et de directeur du laboratoire de la Géologie régionale à la Faculté Géologique de l'Université de Varsovie, où il travaillait jusqu' à sa mort.

Son activité scientifique est bien diverse, elle porte sur les domaines de la géomorphologie, de la stratigraphie et de la paleogéographie du Mézozoïque et du Quaternaire; il s'occupait aussi de la géologie régionale, tectonique et dynamique. Il faut mentionner une étude très intéressante sur le parcours des Uralides en Pologne et dans les pays avoisinants. Mais c'était la problématique du Pléistocène qui l'attirait le plus, il en a laissé, publié avant la guerre, un mémoire approfondi et encore actuel consacré à la glaciation des versants septentrionaux des Tatras.

Après la guerre les études scientifiques de B. Halicki se sont dirigées avant tout vers les problèmes du Quaternaire. Ses travaux de cette époque sont basés pour la plupart sur les recherches en Lithuanie qu'il a fait pendant la guerre. Dans l'étude très appréciée en Pologne et à l'étranger: „Sur les problèmes de la stratigraphie du Pléistocène de la Plaine de l'Europe”, fondée sur l'analyse d'un vaste matériel de la Pologne et de l'étranger, l'auteur parvient à établir un schéma général de la stratigraphie du Pléistocène, dans lequel il a différencié six glaciations. Il y essaye de synchroniser les interglaciaires particuliers, tenant compte de leur contenu paléobotanique.

La dissertation intitulée: „Les profils fondamentaux du Quaternaire dans le bassin du Niemen” c'est un des plus importants mémoires sur le Pléistocène, ainsi qu'une autre dissertation, liée thématiquement avec la précédente et intitulée: „Sur l'histoire de la Baltique pléistocène”. L'auteur y démontre que l'opinion de F. Woldstedt, qui veut lier les formations émiennes avec celles de Skaerumhede, n'est pas justifiée. Selon B. Halicki ces formations représentent des interglaciaires tout à fait séparés et par conséquent le nombre de glaciations est plus grand.

B. Halicki a présenté une synthèse de ses opinions dans une large étude sur la stratigraphie du Quaternaire de la Plaine de Pologne, dans le mémoire qui forme la partie du VI-ième volume de la Géologie Régionale de la Pologne; il les a faits de même l'objet de sa communication pendant le V Congrès International INQUA à Madrid-Barcelone.

Les problèmes du parcours des glaciations en dépendance d'anomalies gravimétriques furent pour B. Halicki d'une grande importance. Il démontre dans un de ses travaux, rédigé en collaboration avec le professeur T. Olczak, que dans les régions, où les anomalies gravimétriques sont positives, un ralentissement des mouvements de la calotte glaciaire, a été constaté, pendant que dans les régions avec des dépressions gravimétriques négatives ces mouvements ont été en quelque mesure, facilités.

Pendant les dernières années de sa vie B. Halicki a dirigé son attention vers la géologie de Podhale; son étude sur la tectonique de cette région était son dernier travail, hélas, il ne lui fut pas donné de le voir publié. Il nous a quitté prématurément, et c'est avec une profonde douleur que ses amis et collègues, ainsi que ses élèves, dont il a été un meilleur maître et protecteur, ont appris la triste nouvelle de sa mort.

E. Passendorfer

traduit par. M. Lange